

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประเภทการสำรวจ (Survey study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารกล้ามเนื้อหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่างที่เข้ารับบริการนวดแผนไทย ในศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย

การศึกษาถึงปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารกล้ามเนื้อหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่างที่เข้ารับบริการนวดแผนไทยในครั้งนี้ ศึกษาโดยประยุกต์ตัวแปรจากองค์ประกอบของแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติ ทฤษฎีความสามารถตนเองด้านการรับรู้ความสามารถตนเอง และการได้รับการป้องกันการปวดหลัง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและดำเนินการส่งเสริมพฤติกรรมการบริหารกล้ามเนื้อหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่าง

ประชากรที่ศึกษา

กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นผู้ป่วยที่มีอาการปวดหลังส่วนล่างทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 20- 65 ปี ที่มารับบริการนวดแผนไทยในศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ป่วยที่มีอาการปวดหลังส่วนล่างที่มีอายุ 20- 65 ปี ที่มารับบริการนวดแผนไทยในศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย จากจำนวนประชากร 218 คน (ข้อมูลจากทะเบียนผู้รับบริการ) ทำการสุ่มตัวอย่างจากการคำนวณได้จากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1967, อ้างถึงใน ภัทธพร ตั้งสุขฤทัย, 2542) ได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N (e)^2}$$

โดยกำหนดให้

n คือ ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม

N คือ จำนวนประชากร จำนวน 218 คน

e คือ แทนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (กำหนดความคลาดเคลื่อน 0.05)

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{218}{1 + 218 (0.05)^2}$$

$$= 141$$

เพื่อป้องกันการสูญเสียตัวอย่างระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเป็น 150 คน

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ใช้การจับฉลากเลือกกลุ่มผู้ป่วยที่มารับบริการ คือกลุ่มลำดับเลขคู่และกลุ่มลำดับเลขคี่ ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยจะทำการจับฉลาก เลือกกลุ่มเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยที่มารับบริการตามลำดับเลขคู่ หรือลำดับเลขคี่ของแต่ละวัน ตัวอย่างเช่น จับฉลากได้ลำดับเลขคู่ จะทำการเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้ป่วยที่มารับบริการนวดรักษาอาการปวดหลังในลำดับที่ 2 ลำดับที่ 4 และลำดับที่ 6 เป็นลำดับไป

2.2 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าในการศึกษา ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ที่กำหนด จะทำการเก็บข้อมูลโดยให้ตอบแบบสอบถาม ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดจะไม่รับเข้าร่วมโครงการ และจะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามลำดับที่จับฉลากได้เลขคู่หรือเลขคี่ ในแต่ละวันต่อไป

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าในการศึกษา

1. ผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่างที่มีอายุ 20 - 65 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง
2. เคยได้รับการนวดรักษาอาการปวดหลังมาแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง
3. มีความรู้สึกตัวดี พุดอ่าน ฟังและเขียนภาษาไทยได้รู้เรื่องและเข้าใจ
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
5. ได้รับการบริการด้านการบริหารกล้ามเนื้อหลังอย่างน้อย 1 ครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อหาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริหารกล่ามเนื้อหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่าง โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส อาชีพ ลักษณะงาน การศึกษา รายได้ ระยะเวลาการปวดหลัง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการบริหารกล่ามเนื้อหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่าง

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการบริหารกล่ามเนื้อหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่าง

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถตนเองในการบริหารกล่ามเนื้อหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่าง

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามการได้รับบริการด้านการป้องกันอาการปวดหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่าง

ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการบริหารกล่ามเนื้อหลังของผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่าง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด
3. นิยามตัวแปรเพื่อสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย นำแบบสอบถามปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

5. แบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

6. นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและให้เสนอแนะ

เกณฑ์การให้คะแนน

1. แบบสอบถามรับรู้ประโยชน์ของการบริหารกล้ำมเนื้อหลัง จำนวน 10 ข้อ มีคำถามเชิงลบ 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 6 และข้อ 10 ให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ ดังนี้

	การรับรู้ด้านบวก	การรับรู้ด้านลบ
	คะแนน	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	1
เห็นด้วย	3	2
ไม่เห็นด้วย	2	3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	4

การแปลผลคะแนน โดยกำหนดเกณฑ์เพื่อแบ่งระดับการรับรู้ประโยชน์ของการบริหารกล้ำมเนื้อหลัง ตามการแบ่งระดับจากคะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 1 – 4 คะแนน โดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 2 ช่วง ดัดแปลงจาก นันทนา ยากลินหอม (2547) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงชั้นคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับการวัด}} \\ &= \frac{4 - 1}{2} = 1.50 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการรับรู้
2.50 – 4.00	คะแนน สูง
1.00 – 2.49	คะแนน ต่ำ

2. แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการบริหารกล้ำมเนื้อหลัง จำนวน 10 ข้อ ให้คะแนน การตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ ดังนี้

	การรับรู้ด้านลบ	การรับรู้ด้านบวก
	คะแนน	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	1
เห็นด้วย	3	2
ไม่เห็นด้วย	2	3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	4

การแปลผลคะแนน โดยกำหนดเกณฑ์เพื่อแบ่งระดับการรับรู้อุปสรรคของการบริหารกล้ำเนื้อห้ ตามการแบ่งระดับจากคะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 1-4 คะแนน โดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 2 ช่วง ดัดแปลงจาก นันทนา ยากลิ่นหอม (2547) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการรับรู้	
2.50 – 4.00	คะแนน	สูง
1.00 – 2.49	คะแนน	ต่ำ

3. แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถตนเอง จำนวน 10 ข้อ ให้คะแนนการตอบแบบสอบถาม เป็นรายข้อ ดังนี้

	การรับรู้ด้านบวก	การรับรู้ด้านลบ
	คะแนน	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	1
เห็นด้วย	3	2
ไม่เห็นด้วย	2	3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	4

การแปลผลคะแนน โดยกำหนดเกณฑ์เพื่อแบ่งระดับการรับรู้ความสามารถตนเองในการบริหารกล้ำเนื้อห้ ตามการแบ่งระดับจากคะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 1 – 4 คะแนน โดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 2 ช่วง ดัดแปลงจาก นันทนา ยากลิ่นหอม (2547) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการรับรู้	
2.50 – 4.00	คะแนน	สูง
1.00 – 2.49	คะแนน	ต่ำ

4. แบบสอบถามการได้รับบริการด้านการป้องกันอาการปวดหลัง จำนวน 8 ข้อ ให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ ดังนี้

	ระดับการได้รับบริการ
	คะแนน
ทุกครั้ง	4
บ่อยครั้ง	3
บางครั้ง	2
ไม่เคย	1

การแปลผลคะแนน โดยกำหนดเกณฑ์เพื่อแบ่งระดับการได้รับบริการ ตามการแบ่งระดับจากคะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 1 – 4 คะแนน โดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 2 ช่วง ดัดแปลงจาก นันทนา ยากลิ่นหอม (2547) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการได้รับบริการ	
2.50 – 4.00	คะแนน	สูง
1.00 – 2.49	คะแนน	ต่ำ

5. แบบสอบถามพฤติกรรมการบริหารกล้ำเนื้อหลัง จำนวน 9 ข้อ ให้คะแนนการตอบแบบสอบถามเป็นรายข้อ ดังนี้

	พฤติกรรมทางบวก	พฤติกรรมทางลบ
	คะแนน	คะแนน
ปฏิบัติสม่ำเสมอ	4	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	2
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	2	3
ไม่ปฏิบัติเลย	1	4

การแปลผลคะแนน แปลผลคะแนนพฤติกรรมการบริหารกล้ำเนื้อหลัง ตามการแบ่งระดับจากคะแนนเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 1 – 4 คะแนน โดยกำหนดในการแบ่งช่วงคะแนนออกเป็น 2 ช่วง ดัดแปลงจาก นันทนา ยากลิ่นหอม (2547) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรม	
2.50 – 4.00	คะแนน	สูง
1.00 – 2.49	คะแนน	ต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญให้ปรับลดจำนวนข้อคำถามให้น้อยลง ตัดข้อคำถามที่มีข้อความซ้ำซ้อนกันออก ปรับภาษาให้อ่านเข้าใจง่าย และมีความกระชับชัดเจนมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำไปทดลองเก็บข้อมูลเพื่อหาความเชื่อมั่นต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ผู้ป่วยที่มีอาการปวดหลังส่วนล่าง จำนวน 30 ราย ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และนำมาหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.86

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. เตรียมแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อนเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด ตอบแบบสอบถามทั้ง 6 ส่วน
5. ตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อรวบรวมไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

1. นำเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อขออนุมัติดำเนินการศึกษาวิจัย
2. ผู้วิจัยแนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลโดยมีเอกสารชี้แจงประกอบให้กลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการอธิบายหรือตอบข้อซักถามจนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจดี
3. ขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า การเก็บข้อมูลครั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความยินยอมของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะปฏิเสธและจะไม่มีผลต่อการรักษาพยาบาล หากกลุ่มตัวอย่างให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยจะให้ลงนามในเอกสารยินยอม
4. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะถูกเก็บเป็นความลับ และผลการวิจัยจะออกมาเป็นภาพรวมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น โดยไม่ระบุชื่อของบุคคลที่เข้าร่วมโครงการ

5. กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิหยุดหรือยกเลิกการตอบแบบสอบถามได้ทุกเมื่อหากไม่ประสงค์จะตอบแบบสอบถามต่อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติของตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้ สถิติพรรณนา ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square)

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 โดยหากค่า P-Value ที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่า 0.05 จะทำการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้